

Відгук на дисертацію
"Дискурсивні стратегії
англомовного політичного
твітінгу Дональда Трампа: когнітивний
мультимодальний аналіз"
Мелещенко О.О.
14.12.2021

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 64.051.045
Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна
майдан Свободи, 4, м. Харків

ВІДГУК

опонента, завідувачки кафедри іноземних мов Одеської національної музичної академії ім. А.В. Нежданової, доктора філологічних наук, професора, Петлюченко Наталії Володимирівни на дисертацію **Мелещенко Ольги Олегівни** «Дискурсивні стратегії англомовного політичного твітінгу Дональда Трампа: когнітивний мультимодальний аналіз», подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 03 – Гуманітарні науки за спеціальністю 035 – Філологія

Дисертацію Мелещенко Ольги Олегівни подано у вигляді кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису і присвячено комплексному когнітивно-комунікативному дослідженню дискурсивних стратегій англомовного політичного твітінгу 45-го президента США Дональда Трампа, втілення яких у формі моно- (вербальних) і мультимодальних (вербально-візуальних) комунікативних дій забезпечують здійснення комунікативного впливу на різні сфери свідомості й підсвідомість англомовного адресата.

Виконане дослідження, що вибудовано на перетині прагмалінгвістики, мультимодальної аргументації й віртуального жанрознавства, відзначається безсумнівною **актуальністю**, зумовленою, з одного боку, нагальною необхідністю виокремлення вербально-візуальних інструментів щодо впливу на рішення виборців під час електоральної боротьби, з іншого боку, важливим є розробка універсальних прийомів комунікативного захисту від маніпулятивної регуляції поведінки електорату, яку політики з високим рівнем упізнаваності активно використовують у віртуальних медіа-середовищах, таких як *Facebook*, *Instagram*, *Twitter*. **Наукова новизна** дослідження полягає в тому, що в ньому вперше розроблено теоретико-методологічні засади системного когнітивно-мультимодального аналізу дискурсивних стратегій політичного твітінгу Д. Трампа як жанру політичного інтернет-дискурсу та як мультимодального (гіпер) тексту.

Об'єктом проведеного дослідження є дискурсивні стратегії англомовного політичного твітінгу Дональда Трампа, втілені його моно- (вербальними) й мультимодальними (вербально-візуальними) комунікативними діями. **Предметом аналізу** обрано особливості вербального/графічного і візуального/невербального втілення визначених комунікативних дій, що забезпечують здійснення комунікативного впливу на різні сфери свідомості та підсвідомість адресата. **Мета** дослідження полягає у виявленні особливостей реалізації дискурсивних стратегій англомовного політичного твітінгу Дональда Трампа.

Наукові положення та висновки, що містяться в роботі, є достатньо обґрунтованими та аргументованими. Це підтверджується як об'ємним емпіричним матеріалом дослідження, так і його розгорнутою, і логічно виваженою класифікацією. Так, для досягнення висунутої мети та виконання поставлених завдань дослідницею було сформовано **корпус мовного матеріалу**, що складався з 16581 твітів зі твітер-акаунту Д. Трампа @realDonaldTrump, які вилучені у період перебування Д. Трампа на посаді Президента США з 20 січня 2017 року по 8 січня 2021 року (дата блокування твітером акаунта Д. Трампа). Методом суцільної вибірки з наведеного корпусу виокремлено 2000 твітів, які найбільш повно репрезентують моно- та мультимодальні дискурсивні стратегії політичного твітінгу Дональда Трампа і **класифіковано** за (1) типами комунікативного впливу (раціональний, емотивний, волітивний, сугестивний); (2) субстратегіями самопрезентації в різних концептуальних зонах (патріотизм, ефективність, сила, фамільяризація, популярність, віра); (3) ролями/дискурс-портретами («ПАТРІОТ», «ЕФЕКТИВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ МЕНЕДЖЕР», «ДОБРИЙ ЗНАЙОМИЙ», «ПОПУЛЯРНИЙ/ЖОРСТКИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ЛІДЕР», «ВІРУЮЧИЙ»); (4) риторичними техніками (доведення, інформування, декларування, спонукання, емотивне зараження, навіювання).

Дисертація, загальний обсяг якої становить 286 сторінок, із яких 210 сторінок основного тексту, логічно структурована і складається з анотацій двома мовами, списку публікацій здобувача за темою дисертації, вступу, чотирьох розділів із висновками до кожного, загальних висновків, списку теоретичних джерел (349 позицій, із яких 147 – іноземними мовами), переліку довідкових джерел (28 позицій), 3 додатків (25 рисунків, 2 таблиць), які яскраво унаочнюють моделі конструювання власного позитивного іміджу та руйнування іміджу опонента у політичному твітінгу Д. Трампа.

Публікації **пропорційно й повно** висвітлюють зміст чотирьох розділів дисертації, структура якої є чіткою і послідовною. У першому теоретико-аналітичному розділі «*Теоретичне підґрунтя дослідження дискурсивних стратегій англomовного політичного твітінгу Дональда Трампа*» (с. 27 – 65) О.О. Мелешенко проаналізувала когнітивні, соціально-інтерактивні та семіотичні ознаки політичного твітінгу як жанру політичного інтернет-дискурсу&мультимодального (гіпер)тексту, критично узагальнюючи попередні студіювання лінгвістичних дефініцій інтернет-дискурсу, політичного дискурсу та тексту, і побудувала власну ієрархію дискурсивних стратегій політичного твітінгу Д. Трампа як інструментів реалізації його комунікативних намірів під час президентської каденції.

У другому методологічному розділі «*Методологія та методика дослідження дискурсивних стратегій англomовного політичного твітінгу Д. Трампа*» (с. 66–109) авторкою викладено методи дослідження дискурсивних стратегій англomовного політичного твітінгу Дональда Трампа, класифіковано моно- (вербальні) й

мультимодальні одиниці аналізу і розроблено власний алгоритм когнітивно-комунікативного дослідження, якій містить 6 етапів. Авторка доводить, що *одиницею аналізу* політичного твітінгу Д. Трампа є моно-/мультимодальний *фрагмент твіт-тексту* або (рідше) *цілісний твіт-текст*, який спрямований на реалізацію певної риторичної мети адресанта за допомогою відповідної риторичної техніки. Різні фрагменти одного і того самого моно-/мультимодального твіт-тексту можуть реалізувати різні риторичні техніки залежно від типу сфери мислення (раціо/емоціо).

У третьому практичному розділі «Мономодальні (вербальні) дискурсивні стратегії англомовного політичного твітінгу Дональда Трампа» (с. 110–171) комплексно проаналізовано мономодальні (вербальні) засоби втілення риторичних технік раціонального, емотивного, волітивного й сугестивного впливу, які слугують реалізації мономодальних (вербальних) дискурсивних стратегій політичного твітінгу Дональда Трампа. О.О. Мелешенко послідовно розкриває зміст заявленого розділу і висвітлює специфіку мономодальної локальної дискурсивної стратегії конструювання власного позитивного іміджу (с. 110) та руйнування іміджу політичного опонента (с.141). Цікавим є висновок дослідниці, що дискурсивна субстратегія дискваліфікації політичного опонента виокремлюється на основі негативної телеологічної оцінки його ділових, професійних та інтелектуальних якостей, що свідчить про неспроможність привести країну до визначеної цілі – процвітання (с. 171). Саме у контексті твітінгу Д. Трампа негативна телеологічна оцінка опонента виявляється як знецінення – применшення значущості об'єкта через його невідповідність еталону, що здатне викликати у виборців почуття-ставлення зневаги (с. 175)

У четвертому практичному розділі «Мультимодальні (вербально-візуальні) дискурсивні стратегії політичного твітінгу Дональда Трампа» (с. 172–224) здійснено аналіз мультимодальних (вербально-візуальних) засобів утілення риторичних технік раціонального, емотивного, волітивного й сугестивного впливу, які слугують реалізації мультимодальних дискурсивних стратегій політичного твітінгу Дональда Трампа. Дослідницькою родзинкою цього розділу є пункт 4.2.2 «Мультимодальна дискурсивна субстратегія дискредитації», де унаочнено реконструйовано риторичні техніки Дональда Трампа, які орієнтовані на емотивний та раціональний типи комунікативного впливу на свого опонента. На мою думку, саме тут відбито **токсичність** іміджу 45-го президента США через велику кількість використання ним у персональному твіті **вербальних та візуальних емотивних ЗАРАЖЕНЬ**, які можна втілювати через використання вербально-візуальних міксів, колажів тощо, і наносити безпосередню моральну шкоду опоненту. Так, наприклад, як ми бачим на с. 216, Д. Трамп зображує Б. Обаму шпигуном, який знаходиться за вікном і начебто через бінокль дивиться всередину його квартири. Але Д. Трамп мимоволі приписує Обамі (проецирує на Обаму) саме ті звинувачення у шпигунстві, в яких його самого підозрювали американські ЗМІ через його бізнес-проекти у СРСР у 80–90 роках.

Хочемо наголосити на тому, що робота пройшла значну апробацію на численних конференціях різних рівнів, має безсумнівне **теоретичне значення** для розвитку теорії аргументації, емотиології, сугестивної лінгвістики, а також **практичне значення** – для викладання лекційних курсів із лексикології англійської мови, стилістики англійської мови, теоретичної граматики англійської мови, загального мовознавства, а також спецкурсів з когнітивної дискурсології, політичної лінгвістики, теорії комунікації, теорії мовленнєвого впливу, лінгвоперсонології.

Проте саме актуальність і новизна дисертації обумовлюють виникнення певних моментів, міркувань і питань, які спонукають до **дискусії** і, сподіваємось, можуть бути з'ясовані під час захисту та враховані дослідницею у подальших наукових розвідках:

1. Перший блок питань пов'язаний із уточненням **одиниці аналізу**, яка у праці есплікується дещо різноманітними варіантами, наприклад, «політичний твітінг» (с.18), «твіт» (с. 20), «твіт-текст» (с. 22), «фрагмент твіт-текстів» (с. 70), «мультимодальна інформема» (с.83), «фрагмент-інформування», «фрагмент-роз'яснення» (с. 84). Уточніть, будь ласка, як співвідносяться між собою наведені одиниці та що саме було обрано в якості предмету аналізу? Також хотілось би почути на захисті, як Ви виокремлювали фрагменти-інформування та/або фрагменти-роз'яснення: що саме слугувало маркерами початку та кінця цих типів фрагментів у моно- та мультимодальних модусах риторичного стратегування Дональда Трампа у Твітері.

2. Другий блок питань торкається **методики** когнітивного мультимодального аналізу твітінгу Дональда Трампа як інструменту регуляції поведінки електорату. На стор. 23 Ви стверджуєте, і я цілком погоджуюся із цим твердженням, що «моно- та мультимодальні риторичні техніки політичного твітінгу Д. Трампа, є орієнтованими на здійснення впливу на чотири сфери свідомості адресата (*потенційного виборця* – Н.П.) – раціональне мислення, емоції, волевиявлення та підсвідомість». Виникають питання, чому саме у такій послідовності – від рацію через емоцію до підсвідомості – Вами розташовано сфери впливу на адресата, чи залежить така одномоментна комбінаторність сфер впливу від контактності/дистантності, безпосередності/опосередкованості розташування адресата (фактор «неприсутнього третього» [Woolard, K. A. Bystanders and the Linguistic Construction of Identity in Face-to-Back Communication, 2007])?

3. Третій блок питань стосується більшою мірою **перспективи** дослідження і майбутнього студіювання авторкою обраного об'єкту дослідження – дискурсивних стратегій англomовного політичного твітінгу: (а) виокремлені Вами моно- та мультимодальні риторичні техніки стратегування у соціальній мережі Твітер є переважно персоно-орієнтовними, чи мають вони (або окремі чинники) також універсальний характер для всіх токсичних політиків, яскравим представником яких є Дональд Трамп?; (б) Ви використовуєте у праці визначення «англomовний політичний

твітінг», розуміючи під цим у якості адресантно-адресатного ланцюга тільки представників американської лінгвокультури? Якщо у майбутньому Ви будете вивчати твітінг Бориса Джонсона, чи буде вже цей твітінг *англійськомовним*, якщо до нього залучати також представників політикуму Великої Британії?

Загальні висновки. Визначені питання, міркування, дискусійні моменти не зачіпають концептуальної сутності дослідження й у жодному разі не применшують його теоретичного та практичного значення. Дисертація Ольги Олегівни Мелешенко є актуальним і оригінальним науковим дослідженням, що виконано в руслі сучасних когнітивно-дискурсивних студій і в якому вперше визначено моно- (вербальні) й мультимодальні (вербально-візуальні) риторичні техніки раціонального, емотивного, волітивного й сугестивного комунікативного впливу як засобів об'єктивації дискурсивних субстратегій у політичному твітіngu Д. Трампа. Робота за структурою та змістом відповідає встановленим вимогам, не містить текстових запозичень. Усі результати роботи є новими, вони отримані авторкою самостійно і повністю викладені в 13 наукових публікаціях авторки, виданих у наукових фахових виданнях України й у періодичних виданнях інших держав, а також 7 тезах доповідей на міжнародних і всеукраїнських конференціях. **Порушень академічної доброчесності не виявлено.**

Викладене дає підстави вважати, що дисертаційна робота О. О. Мелешенко *«Дискурсивні стратегії англомовного політичного твітіngu Дональда Трампа: когнітивний мультимодальний аналіз»* за змістом, структурою та оформленням відповідає спеціальності 035 – Філологія з галузі знань 03 – Гуманітарні науки та вимогам, передбаченим наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» від 12.01.2017 року № 40 та «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 року № 167, а її авторка, Ольга Олегівна Мелешенко, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 – Гуманітарні науки за спеціальністю 035 – Філологія.

Офіційний опонент:

доктор філологічних наук,
професор, завідувач кафедри
іноземних мов
Одеської національної музичної
академії ім. А.В. Нежданової

М. В. Петлюченко

Н. В. Петлюченко

Підпис Петлюченко Н.В. засвідчую

Ректор



проф. О.Л. Олійник